

# אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

## לה

### עין משפט נר מצוה

מב א ב מ"י פרק י"ד  
מלכות סנהדרין  
הלכה י  
ב ג מ"י שם פ"א הלכה  
א:  
מד ד מ"י שם פרק כ  
הלכה א סמך עשין לו  
טו"ע ח"מ סמך י סמך  
א:  
מה ה ו מ"י פ"ט מהל'  
מטות ענייני הל'  
טור ושו"ע י"ד סמך רט  
סמך ב:  
מו ז מ"י פ"א מהל'  
סנהדרין הלכה ב:  
מו ח מ"י שם ופסיד  
מלכות שבת הל':  
מוח ט מ"י פ"ד מהלכות  
ביאת מקדש ט' ט י

### רבינו חננאל

והקדק אותם לה' נגד  
השמש ומניין להקדק  
השיא תלית שגמור  
והקדקו לה' בבבכת  
שאל בחור ה' אם העם  
האשר ראשית מה חטאו  
אמר רב אמר לו הקב"ה  
חלק השל לחן בתי דיינים  
מה טעמא לא שאל דין  
שנים ביום אחד. איני  
דאמר רב חסדא לא שנו  
אלא בשתי מיתות אבל  
במיתה אחת דין אל  
האשר חרן אף: דיני  
נפשות גומרין בו ביום  
לזכות ובוים שלאחריו  
לחובה. כן. מנא לן א"ר  
חננאל דאמר קרא מלאכי  
משפט צדק ילין בה ועתה  
מפצחין בדין כאלו הן  
מרצחין: רבא אמר אשור  
אשר דין שמחמין  
אין כלומר מאריך  
ואינו חוזר כמו מצה.  
אלא ממתי עד שיחמין.  
ו' אלעזר דרשי האי קרא  
צדק ילין בה ועתה  
מרצחין כל המלין צדקה.  
כלומר כל הפוסק לתת  
צדקה לעניים ומלינה  
ואינו נותנה מיד מרצחין  
הן. וה"מ ברפפתא ותמרי  
ענייני נפשות בהן  
ומפצחין להן כדי שיאכלו  
אותן בערב ואין מכניין  
להן מאי שאכלו וכוין  
שלא נתן להן זה נמצאו  
מחים היללה כלול ברעב.  
אבל וזו או חסיד ושערי  
לית לן בה: לפיכך אין  
דנין לא בערב שבת ולא  
בערב יום טוב מאי טעמא  
לפי שאין הריגת ביד  
דוחה לא שבת ולא יום  
כר. פשוטה היא. ואי  
אמרת לדייניה במעלי  
בשבתא ובשבתא מינשו  
לשעמיהו. ואע"ג דכחושין  
הוו דברי כל אחד ואחד  
נזיר דכתיב טעמא דמפיק  
בפומיהו טעמא דבליבא  
מינשו הלכך לא אפשר.  
ואקשינן ותהא קבורת מת  
מצוה דוחה שבת מק"ו.  
ומה עבודה שדוחה שבת  
שנאמר ובוים השבת שני  
כבשיו וגו' קבורת מת  
מצוה דוחה העבודה  
ולאחיותו שבנויר. דתניא  
מולאחותו מה תלמוד לומר  
מופנה הוא דלא הוה צריך  
ליה. ומה אם לאבי

**אבל** במיתה אחת דנין. והא דמני בתוספתא אין דנין שנים  
ציוס אחד אפי' נואף ונואפת צפרק נגמר דין (לקמן דף מו.)  
מוקמי לה צנת כהן וצועלה דהיא צשריפה וצועלה צנתק:  
**אשרו** חמוץ ולא חומץ. פ"ה לחדרשין צפרק שור שנגח את  
הפרה (צ"ק דף מו: וס) מניין שמוקקין  
למוצע מחלה כגון שמוצע את חצירו  
שהלווה מנה ואינו משלם וזה משיבו  
משכון היה לי צידך ונתקלקל או לאבד  
מוקקין למוצע מחלה עד שיהא ממונו  
צידו ואח"כ מוקקין לדין משכון וז"ל  
שש שטר למלוה דלא מהימן ליה  
צמיגו דאי צעי אמר פרעמך דל"ל  
לפרועו צעדים ואע"ג דלטרותי צ"ד  
מרי וימנין לא מטרתינן כדאמר צפ'  
המקבל (צ"מ דף ק): צההוא שטרף דהוא  
כמי צה שני סתמא ומלוה אמר  
ג' ולוה אמר ב' ומסקין (ו) והיכא דקדיש  
מלוה ואכל פירי דג' שנין לא מפיקין  
מיניה משום דלטרותי צי דינא שמי  
זימני לא מטרתינן הסם היינו טעמא  
כדמסקין מילתא דעביד לאיגלווי  
אזל הכא משום דברים צעלמא  
דקאמר ליה לאשמוטוי לא שצקין  
מלהוליא מידו מיהו תימנה היכי  
דמי אס יס לו עדים מומונין ללוה או  
שטוען צנתק ל' יוס ציאל עדים נמתינן  
ליה דאפי' שאל זמן לפרוע היצנין ליה  
זמן ל' יוס ואי טוען ציאל עדים  
לאחר ל' יוס צלא קרא נמי לא ציימין  
ליה והיכא דזיילי ניכסי קאמר הסם  
דמוקקין (ו) לנתת מחלה ומלאי וכי  
ימתינו לאחר שנתה או שנתים וז"ל  
ולדחוק דאמר פלוני ופלוני היה שם  
במעלי בשבתא וליגמריה בשבתא (ו) וליקטליה  
בשבתא ח"אין רציחה דוחה את שבת  
וליקטליה לאורתא נגד השמש בעינן וליגמרי'  
לדיניה בשבתא וליקטליה בחד בשבתא  
נמצא אתה מענה את דינו נדייניה במעלי  
שבתא ונגמריה בחד בשבתא מינשו  
טעמיהו אף על גב ד'דשני סופרי הדיינין  
עומדים לפניהם וכותבין דברי המוכיח ודברי  
המחייבין (ג) נהי דבפומא כתבין ליבא דאינשי  
אינשי הלכך לא אפשר א"ל ר"ל לר' יוחנן  
ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו  
ומה עבודה שדוחה שבת קבורת מת  
מצוה דוחה אותה מולאחותו כדתני' (ו) לאבי  
ולאמו לאחיו ולאחותו מה ת"ל הרי שהיה  
הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו  
ושמע

### אין רציחה דוחה את השבת.

צשריפה ניחא אפילו למ"ד מקלקל צהצברה פטור דיש צה חילול  
צנת משום פתילה דאמר (יבמות דף ו) מה לא צישול פתילה מה  
לי צישול סממנים וצבאר חייבי מיתות נמי אפי' למ"ד (כמוצות ה):  
דמקלקל צהצברה פטור הכא חשיב תיקון דיש לו כפרה:  
**לאבינו** ולאמו. לאמו דרש' לכהן וגויר ואע"ג דניזיר חמור דאין  
מיטמא לקרובים וכהן הדיזט מיטמא לקרובים מ"מ ס"ד  
דמיטסקר טפי משום כהן הדיזט כיון דאיכא תרתי ועוד כהן הדיזט  
עדיף שזה קדושתו לעולם וזה אין קדושתו לעולם כדאמרין צניזר  
צפ' כהן גדול (דף מו:): **הרי** שהיה הולך לשחוט את פסחו וקשה דפרין  
פ"ה הרי שהיה כהן גדול וגויר והולך לשחוט את פסחו וקשה דפרין  
מיניה צפ' עבול יוס (ובס"ד דף ק) שצוילד דיוסף הכהן שמתה אשתו  
צע"פ וטימאווה ומאי קושיא שאני הכא דאיכא מצות עובב ע"כ  
נראה לפרש דצוילד לשחוט הפסח לצד איירי או למול את בנו  
ואינו לא כהן גדול ולא נזיר וכן משמע מדלא קתני הרי שהיה כ"ג  
וגויר והולך לשחוט את פסחו כדתני בלחייני והא דתני אמרת לא  
יטמא משום דלא אחי עשה דטומאת קרובים וידחה עשה דפסח או  
דמילה שיש צו כרת ועוד יש ליישב פ"ה הקונט' דאי משום הולך לשחוט  
את פסחו לאחיה לא נמנע מלעמא כי הוי נמי צבדי אחרני אין צכך  
כלום דלא דמי לכהן הדיזט כפרירישת לעיל דקדושמן קדושת עולם:  
צנת

**ותקע רפפה צה איה וגו'.** אלמא מגולין היו לפי שחלליין על העצים  
ואי משום לא תלין צנלמו וגו' (דברים כא) הא שניין לה ציצמות (עט.) מוטב  
מיעקר אות אחת צמורה ויתקדש שם שמים צפרהסיא שיהו הכל  
רואין אותן ושואלין מה טעין של אלו הללו צני מלכים הס ופסחו יוס  
צגרים גרורים: **תקל להם צמי דינים.**  
והכי קאמר קח כל ראשי העם והולכי'  
אותם לצמי דינים והרבה וידעו את  
עוצרי העצירה והוקע אותם את  
החמוצינן מפני שצמדו לצעל פטור  
ועוצד צבודת כוכבים צסקילה וכל  
הנסקלין נתלין כדאמרין (ו) צבארצ  
מיתות (דף סה:): **שאלו.** צ"ד אחד  
דן שנים ציוס אחד: **אלא צסאי**  
**מיתות.** הוא דאין דנין לפי שאין זו  
דומה לו וצריך למלוה טעם לדבריהם  
כאן וכאן מפני לאקלקולי שמה לא  
יפסחו ככל הנוצר: **אלא צמיסה**  
**אחת.** ועצירה אחת דנין: **אלא.**  
כדמוכח קרא (במדבר סה) וישצו חרון  
אף וגו' כשהקצ"ה רואה שכולם  
עסוקים צצבר ומקנאין לצדור:  
**צדק ילין צה.** רגילין היו ממחלה  
ללין את הדין כדי לצדקו ועמה  
כשאין עושים כן הרי הן כמרצחין:  
**שחמץ את דינו.** שמשאה אותו  
ומלינו כדי להוציאו לאמיתו: **ואידך.**  
מיציעה ליה להך דרשה דאמר צצ"ק  
(דף מו: ע"ש) מנין שמוקקין למוצע  
מחלה כגון המוצע את חצירו דאין  
שהלווה ואינו משלם וזה טוענו  
משכון היה לי צידך ונתקלקל או  
צבד מוקקין מחלה צ"ד לנציעת  
המוצע עד שיהא ממונו צידו ואחר  
כן מוקקין לדין המשכון: **אשרו חמוץ.**  
החוקין את הנגול ולא את הגול:  
**כל סעניס וכו'.** רגילין היו צלילי  
סעניס לעשות צדקה והיו עיני  
העניים נשאות לכך ואס ילינו נמצאו  
עניים רעבים שנשענו על כך: **ופ"מ.**  
צמוקס שרגילין לחלק ריפתא ותמרי  
צבר המוכן לאכול: **אזל וזוי וחיטי**  
**ושערי.** לא נשענו העניים עליהם  
אותו היללה ולית לן צה עד למחר:  
**דלמא חוו טעמא.** היום לחוצה  
וצעו למיעצד הלנת דין ונמצא גמרו  
צצנת ואי אפשר כדמפרש דאין  
מיתת צ"ד דוחה צצנת: **לדייני'**  
**צמעלי צצכא ונגמריה צחד צצכא.**  
וכל זמן שלא נגמר הדין לא היו  
ענייני הדין דכל עשה מצפה להצלה  
אצל כשנגמר כל היום מצפה למיתה

והיו ענייני הדין: **מינשי להו טעמיהו.** שנשאו ונתנו ודקדקו ציוס  
ראשון: **ליבא דאינשי אינשי.** ליבא דאינשי לא כתבי ואע"ג  
שזכור לו ליסוד הטעם נשכח מלבו יסובו לטעמו ואין יכול לייסבו  
למת טעם הגון צבראשונה: **ותהא קבורת מס מצוה כו'.** ר"ל לאו  
אמתני' צעיא מר' יוחנן אלא צעלמא וסדרה מסדרי הגמ' כאן  
משום דסופה לשאל ותהא מיתת צ"ד דוחה צצנת: **ולאחוסו מה**  
**פ"ל.** צני נזיר כמיצ על נפש מת לא יצא וכתבי צמריה לאציו  
ולאמו לאחיו ולאחותו וכולוה יתירי ניניה דהא (מכל נפשות)  
משממע ודרשין להו צצפרי (נשא ו) אציו מה תלמוד לומר הא לא צא  
אלא להוציא מת מצוה שמומר ליטמא לו לאמו מה תלמוד לומר  
לגופיה לא אילטרינן ולהמיר מת מצוה הא מצאיו נפקא אלא להציא  
שאס היה זה נזיר כהן דיש עליו שמי קדושות אין הכמוצ מזהירו  
(ו) ליטמא אלא לאמו ולאשר קרובים אצל מטמא למת מצוה לאחיו  
מה תלמוד לומר שאס היה זה נזיר כהן גדול דקדושתו חמורה  
שאף צלא נזירות אסור ליטמא לקרובים אף על פי כן לאחיו הוא  
דלא יטמא אצל מטמא הוא למת מצוה ואס אינו ענין לנזיר גרידא  
ולא לכהן הדיזט נזיר צניהו ענין לנזיר וכ"ג לאחותו מה תלמוד  
לומר הרי שהיה כ"ג וגויר והולך לשחוט את פסחו דאיכא מצות  
טובא אפי' לאחותו הוא דאין יטמא אצל מיטמא למת מצוה:  
ושמע

(א) כמיצ ואמר וכו' כ"ל.  
רש"ל (ב) לקמן מו. (א) צ"ל  
א"ר חמא בר חנינא.  
(ד) וינמא לנ: (ס) (ל) ונלל ח.  
לד: (ו) לעיל דל. לקמן לו:  
(ו) נהי דפומא כתיבין כ"ל.  
רש"ל (ח) כרכוס ט: מנילה  
ג: מיר מח: וצמס ק.  
(ט) (צע"י: וולקן) (י) צ"ל  
צנגמר הדין (דף מה: (ה:)  
(ס) צ"ל מעל נפש).

### תורה אור השלם

1. ותקע רפפה בת איה  
את השק ותשדו לה אל  
הצור מתחלת קציר עד  
נתק מים עליהם מן  
השמים ולא תהיה עוף  
השמים לזנות עליהם  
יומם ואת חת השדה  
לקלל: שמואל ב כא י  
2. ויאמר אל משה קח  
את כל ראשי העם  
והוקע אותם לין נגד  
השמש וישב חרון אף  
ה' במדבר הזה  
3. איכה וקתה לזונה  
קריה נאמנה מלאכי  
משפט צדק ילין צה  
וקתה מרצחין:  
ישעיהו א כא  
4. למדו דייטב דרשו  
משפט אשרו חמוץ  
שפטו יתום ריבונ  
אלמנה: ישעיהו א י  
5. לאביו ולאמו לאחיו  
ולאחותו לא ישפא להם  
במתם כי נזר אלקיו על  
ראשו: במדבר ו ז

### הגהות הב"ח

(א) גמ' צמעלי צצנת:  
וילגמריה לדיניה צצכא:  
(ב) רש"י ד"ה ולאחותו  
וכו' אין הכוונ מזהירו  
שלא ליטמא וכו' דאחי  
ממנה אצל: (ג) תוס' ד"ה  
אשרו וכו' ומסקין דהיכא  
וכי צי דינא תרי וימני וכו':  
לאגלווי היא אצל:  
(ד) בא"ר קאמר הסם  
דמוקקין. צ"ב עיין צר"פ  
הפרק צדק מ"ו וצמוק'  
ס:

### מוסף רש"י

אבל במיתה אחת דנין.  
דטעמא משום דלא אפשר  
לענין צמחייביו (הא (לקמן  
(ו) וכותבין דברי  
המחייבין.  
פלוני חייב ומן  
הטעם הוי. פלוני זכא ומן  
הטעם הוי (לעיל דף).  
שניהם כותבין דברי המחייבין  
וטענים כותבין דברי  
המחייבים. שאס יעשה  
האחד יזימא צמכו על של  
צכירו (לקמן ו).  
ולאחותו מה ת"ל. כיון  
דכתיב לאציו ולאמו כל שכן  
לאחותו (ובס"ד ק). הרי  
שהיה הולך לשחוט את  
פסחו. הרי שהיה את  
הוא כ"ג והולך לשחוט את  
פסחו או למול את בנו (שם)  
או: אי חס עיין צלא מצוה  
ענין לענין ציטול עבודה  
ומילה מפני מת מצוה  
(מילה ג). ולמול את  
בנו. דמילת וכו' מעכצמו  
מלכסול פסחו (ובס"ד ק).